

*Edina BEĆIREVIĆ
Dina BAJRAKTAREVIĆ
Marija LUČIĆ*

NEGIRANJE GENOCIDA - DILEMA IZMEĐU KRIVIČNOG PROCESUIRANJA I SLOBODE GOVORA

Uvod

Negiranje genocida je globalni fenomen. U povijesti gotovo da ne postoji slučaj genocida koji nije negiran od strane države koja ga je izvršila. Lista „negiranih“ genocida je stoga duga koliko i lista počinjenih genocida u povijesti. Savezna Republika Njemačka koja je nakon II svjetskog rata bila prisiljena priznati holokaust je izuzetak, što ne znači da intelektualna elita i njemački narod nisu negirali holokaust ili se bar dugo nisu suočavali sa onim što su Hitler i nacisti počinili u njihovo ime. U ovom članku naravno nećemo biti u mogućnosti obraditi sve slučajeve negiranja genocida, već ćemo napraviti pregled samo najpoznatijih slučajeva i to u svrhu identificiranja argumenata za i protiv krivičnog sankcioniranja negiranja genocida. Pored toga, analiziraćemo postojeću evropsku praksu u pristupu rješavanja ovog pitanja, a poseban fokus će biti na „Prijedlogu zakona o zabrani negiranja, minimiziranja ili opravdavanja holokausta i zločina genocida“ koji je u trenutačno u fazi skupštinske procedure u Bosni i Hercegovini. Kroz ovaj rad pokušaćemo odgovoriti na osnovnu dilemu: 'da li je krivično sankcioniranje negiranja genocida u koliziji sa osnovnim postulatima neprikosnovene slobode govora?' ili je 'negiranje genocida potrebno krivično sankcionirati zbog toga što je to izvjesni vid govora mržnje koji potiče na ponavljanje genocida?'

Motivi negiranja

Uzroke negiranja genocida možemo naći u samoj prirodi genocida, najgoreg zločina, čiji cilj je uništenje cijelih ili dijela nacionalnih, etničkih ili religioznih skupina. S obzirom da je genocid zločin iza kojeg stoji država i zahtijeva prećutnu saglasnost naroda u čije ime se genocid izvršava, sasvim je razumljivo da nakon izvršenog genocida dolazi do negiranja genocida. Motiv negiranja genocida je uglavnom u tome što počinioци ne žele snositi posljedice svojih zločinačkih djela, dok na širem kolektivnom planu, niti jedan narod ne želi svjedočanstvo i priznanje o mračnoj strani svoje povijesti. Međutim, negiranje genocida proces je koji je nadasve opasan i koji, osim toga što žrtvama genocida sprečava proces liječenja trauma, stvara i društvenu klimu u kojoj je ponavljanje genocida također moguće. Mnogi autori se slažu, a historijski primjeri potvrđuju, da je negiranje genocida često dovodilo do ponavljanja genocida.¹ U sociologiji genocida kao najčešći primjer negiranja genocida spominje se primjer revizionista holokausta, tursko negiranje genocida nad Armenima, a sve češće se posljednjih godina za primjer uzima i srpsko negiranje genocida nad Bošnjacima 1992.-1995.

Međutim ni razvijene zemlje sa demokratskom tradicijom nisu imune na „poricateljsku praksu“. Primjer za to su Sjedinjene Američke Države i negiranje genocida nad domorodačkim narodima. S obzirom na sistematsko negiranje ovog genocida ne postoje pouzdani podaci o tome koliko je Indijanaca istrijebljeno na teritoriji sadašnjeg SAD-a, od trenutka kada je Kolumbo otkrio Ameriku. Još jedan uzrok nepostojanja preciznih podataka jeste i to što Indijanci zbog nepismenosti, nisu imali mogućnost da bilježe stradanja svog naroda. Naime, protiv negiranja genocida najčešće se i najuspješnije bori narod - žrtva, pomoću dokumenata, arhivske građe i svjedočanstava. Indijanci ovo nisu bili u mogućnosti, pa stoga historičari u brojci ubijenih variraju od osam do 100 miliona.² U genocidu nad domorodačkim narodima, Amerika nije usamljena. U kolonijalnim osvajanjima u preko 70 zemalja svijeta domorodački narodi su bili žrtve genocida - od Afrike, Azije do Latinske i Sjeverne Amerike. Genocidna praksa kolonijalista podrazumijevala je genocidna ubistva, nasilnu sterilizaciju, odvajanje djece od njihovih porodica, torturu... Kao specifična genocidna praksa poz-

¹ Gregory Stanton, „Eight Stages of Genocide“, *Human Rights Watch* <http://www.genocidewatch.org/eightstages.htm>. (pristupljeno 29.3.2007.)

² David Stannard, *American Holocaust: The Conquest of the New World*, Oxford University Press, Oxford, 1993. str.151. Prema Stannardu, genocid nad američkim Indijancima bio je najmasovniji genocid počinjen ikad u povijesti, i trebalo bi ga zvati američkim holokaustom.

nato je i širenje malih boginja među indijanskim plemenima u Sjevernoj i Južnoj Americi pomoću zaraženih čebadi koji su im planski i s namjerom podijeljeni.³

Slučajevi nad domorodačkim narodima grupe za ljudska prava pokušavale su nametnuti i kao temu u Ujedinjenim narodima, međutim, rezultati su bili gotovo nikakvi. Veliki broj zemalja jednostavno ne želi suočenje sa sramnim dijelom svoje povijesti, a kao najčešći razlog poricanja genocida nad domorodačkim narodima, navodi se to da nije postojala genocidna namjera te da su stradanja bila posljednica ekonomske ekspanzije.⁴

Genocid nad domorodačkim narodima nije stvar prošlosti jer su namjere za njihovim istrebljenjem još uvijek aktuelne u određenim dijelovima svijeta. Zemlje kao što su Bangladeš, Burma, Burundi... samo su neke od zemalja u kojima se domorodački narodi i danas se bore za opstanak protiv genocidnih namjera svojih vlada.

Genocid nad Armenima: predmet političkih konverzi

Reguliranje kaznene politike po pitanju poricanja genocida neophodno je ujednačiti unutar Evropske unije jer selektivno primjenjivanje često može imati političku dimenziju. Naime, Francuski parlament je usvojio zakon kojim se za kazneno djelo proglašava negiranje genocida nad Armenima u Otomanskom carstvu tokom Prvog svjetskog rata. I dok unutar krugova akademske zajednice postoji konsenzus da su Armeni bili žrve genocida, s druge strane se postavlja pitanje da li je insistiranje na tome da sadašnja Turska prizna genocid nad Armenima motivirano onim francuskim i evropskim krugovima koji žele spriječiti ulazak Turske u Evropsku uniju. Kritičari ovakvog stava francuske politike ističu da je ironično da francuska vlada, za koju postoje dokazi da je tokom genocida nad Tucijima u Ruandi 1994., naoružavala Hutu trupe koje su izvršavale genocid, insistira na ovakvom

³ Vidi: Rober K. Hitchcock and Tara M. Twedt, „Physical and cultural genocide of various indigenous peoples” u Samuel Totten, Willia, S.Parsons iand Israel W. Charny (eds). *Century of Genocide: Eyewitness Accounts and Critical Views*. Garland Publishing: New York, 1997.

⁴ Vidi: Richard L. Rubinstein, *The Age of Triage: Fear and Hope in an Overcrowded World*, Boston: Beacon Press, 1983. Rubinstein u svom radu promovira tezu da su istrebljenja nekih naroda jednostavno posljedica 'prenatranog svijeta', te da je ekonomski razvoj doveo do 'viška populacije'. Ako bismo pojednostavili Rubinsteinove tvrdnje, mogli bismo reći da on zapravo opravdava istrebljenja određenih naroda u svrhu ekonomskog razvoja zbog toga što se pojavila potreba da se u svijetu eliminiira suvišna, nepotrebna populacija!

uvjetu prema Turskoj.⁵ Također, Francuska je država u kojoj srpski poricatelji bez ikakvih konsekvenci poriču genocid počinjen u Bosni i Hercegovini 1992.-1995. godine.

Genocid nad Armenima dakle i nakon devedeset godina od njegova počinjenja, izaziva žustre polemike i strasne kontraverze, ne samo u složenim i bremenitim tursko-armenskim odnosima nego i diljem demokratskog svijeta. Prijedlog rezolucije američkog kongresa kojom bi se osudio genocid nad Armenima i diskusija koju je to izazvalo na američkoj unutrašnjopolitičkoj sceni još je dodatni dokaz kako tragedija jednog naroda može postati predmetom političkih kontraverzi. Naime američki predsjednik George Bush uputio je javnu opomenu Kongresu da bi usvajanje rezolucije o genocidu nad Armenima moglo imati ozbiljne konsekvence na američko-turske savezničke odnose. Međutim, Armeni imaju izuzetno jaku lobby grupu unutar američkog kongresa koja forsira usvajanje ove rezolucije.⁶

U sistematskim masakrima je prema respektabilnim historijskim izvorima u periodu od 1915. do 1917. godine u tadašnjem Otomanskom carstvu ubijeno više od 1,5 miliona Armena.

Postoje određeni historičari koji spore da je riječ o genocidu i tvrde da su Armeni stradali tokom deportacija, te da nije postojao sistematski plan niti namjera državnog vrha da uništi Armene kao narod. Prema turskoj interpretaciji događaja veliki broj ljudi jeste stradao, ali je među njima bio i veliki broj Turaka. Pored toga, turski historičari ali i vlasti ističu da je razlog stradanja Armena to što su se borili na strani ruskih trupa koje su izvršile invaziju na Tursku početkom I svjetskog rata.⁷

Međutim, politizacija sa pitanjem genocida vodi se i u armenskom društvu gdje se svaki pokušaj pregovora s Turskom odnosno Azerbejdžanom, oko armenske enklave Nagorno-Karabah, smatra nacionalnom izdajom i sramotom. Turska je 1991. godine priznala neovisnost Armenije, ali sve do danas nisu uspostavljeni puni diplomatski odnosi. Granica između ove dvije države je od 1993. godine zatvorena zbog sukoba u Nagorno-Karabahu.

⁵ ⁵ Helen Fein, „Civil Wars and Genocide: Paths and Circles“, *Human Rights Watch*, April-June, New York, 2000.

⁶ Vidi: Dnevni Avaz, 18.10.2007.

⁷ Za izvanredanu analizu uzroka genocida nad Armenima vidi: Bernard Brunetau u *Stoljeće genocida*, Politička kultura, Zagreb, 2005.

Negiranje holokausta

Negiranje holokausta potiče od tzv. 'historijskih revizionista', koji su u godinama nakon II svjetskog rata objavili značajan broj knjiga u kojima dovode u pitanje postojanje gasnih komora u koncentracionim logorima, broj ubijenih Jevreja, postojanje plana da se istrijebi jevrejski narod i slično. Jedna od najčešćih metoda tzv. 'revizionista' jeste korištenje lažnih arhivskih dokumenata u svrhu dokazivanja da Hitler i nacistički politički vrh nisu znali za masovna ubistva Jevreja, te da su ta ubistva bila posljedica rata a nikako namjere za istrebljenjem. Historijski revizionizam je inače legitimna metoda istraživanja historije koja podrazumijeva da se nakon određene vremenske distance, uz analizu novih dokaza, arhivskih dokumenata koji su do tada bili nedostupni, u drugačijem svjetlu razmatraju određeni historijski događaji. Međutim, 'revizionisti holokausta' motivirani su najčešće antisemitskim porivima.⁸

Kada govorimo o „Prijedlogu zakona o zabrani negiranja, minimiziranja, opravdavanja ili odobravanja holokausta i zločina genocida“ koji je u skupštinskoj proceduri u Bosni i Hercegovini, može se reći da model za ovaj trend, koji se sve više širi u Europi, predstavlja zabrana negiranja holokausta. Naime, kao pokajanje za genocid i masakr nad evropskim Jevrejima, Savezna Republika Njemačka je donijela zakone koji kao kazneno djelo određuju poricanje holokausta, te je platila značajnu ratnu odštetu Izraelu kao i značajnom broju Jevreja koji su preživjeli rat. I ostale zemlje su, također, usvojile zakone protiv „negacionizma“, odnosno djelimičnog negiranja nacističkog genocida (prvenstveno gasnih komora) ili negiranja u cjelini. U Francuskoj je takozvani Zakon Gajso od 13. jula 1990. proglasio zločinom osporavanje postojanja „zločina protiv čovječnosti“, na način kako ga je definirao tribunal u Nirnbergu, za šta su članovi zločinačkih organizacija osuđeni od strane francuskih ili međunarodnih sudova. Za svesrdno prihvatanje ovih mjera zaslužan je sam intenzitet nacističkih zločina. Zakoni su smatrani opravdanim, te su bili i općeprihvaćeni zbog jedinstvene prirode holokausta.⁹

Međutim, negiranje holokausta došlo je u centar svjetske javnosti kada je engleski historičar David Irving- poznat po revizionističkim knjigama o II

⁸ Vidi: Steven L. Jakobs, „Historical Revisionism Versus Holocaust Denial“ u Israel W. Charny *Encyclopedia of Genocide*, ABC-CLIO: Oxford, 1999.

⁹ Džonston, D. (2005) „Istina i pomirenje na Ex-Yu prostorima“ *Nova srpska politička misao-časopis za političku teoriju i društvena istraživanja*, <http://www.nspm.org.yu/Debate.htm> (pristupljeno 11.9.2007)

svjetskom ratu i ulozi Hitlera, tužio američku historičarku Deborah Lipstadt za klevetu. Naime, Lipstadt je ponukana trendom negacionizma holokausta na međunarodnoj akademskoj sceni objavila knjigu „Poricatelji holokausta“ u kojoj je između ostalog, diskreditirala Irvinga kao historičara, naglasivši da je u motivima njegovog rada zapravo antisemitizam. U dramatičnom suđenju tokom 2000. godine oko kojeg je britanska i svjetska javnost bila podijeljena između onih koji su podržavali „slobodu mišljenja“ i „alternativne interpretacije povijesti“, Irving je izgubio proces.¹⁰ Međutim, u februaru 2006. godine, David Irving je uhapšen u južnoj Austriji, a optužnica je zasnovana na govoru i intervjuu Irvinga iz 1989. godine u kojem je izjavio da u koncentracionom logoru Aušvic nije bilo gasnih komora.¹¹ Irving je osuđen na tri godine zatvora, što je ponovno na međunarodnoj javnoj sceni izazvalo debatu o tome da li je krivično sankcioniranje poricanja genocida i ostalih zločina protiv čovječnosti neophodno krivično sankcionirati te da li je to u suprotnosti sa osnovnim načelima slobode govora? I sama Deborah Lipstadt nakon ove presude izjasnila se protiv krivičnog procesuiranja „poricatelja“, objasnivši da to jeste protivno osnovnim načelima slobode govora.

Inicijativa Evropske unije

Korak dalje u naporu da se ujednači krivično sankcioniranje poricatelja genocida na prostoru EU, desio se u aprilu 2007. godine kada su se države EU saglasile o novim pravilima za borbu protiv rasizma i širenja mržnje širom europskog bloka, uključujući i utvrđivanje kazni zatvora protiv onih koji negiraju ili trivijaliziraju holokaust. Nakon gotovo šest godina pregovora ministri pravde i unutarnjih poslova EU postigli su kompromisni dogovor o novim pravilima. Predlažući pravila, koja još moraju da podrže nacionalne skupštine, vodstvo EU poziva vlade da propišu trogodišnje kazne zatvora za sve one koji se terete ili negiraju genocid. Bilo je veoma teško postići ovakav dogovor zbog ogromnih razlika u zakonskim, političkim i kulturalnim tradicijama borbe protiv rasizma, posebno težnje da sve države EU treba da uvedu kaznene sankcije protiv onih koji negiraju holokaust ili druge genocide. Mi-

¹⁰ Deborah Lipstadt objašnjava da su oni koji isticali slobodu govora u odbrani Davida Irvinga, zaboravljali da je Irving zapravo podnio tužbu protiv nje zbog toga što ga je okarakterisala „poricateljem holokausta“, te je je zapravo Irving ovim procesom pokušao njoj uskratiti „slobodu govora“. Lipstadt je ponudila ličnu, ali veoma analitičnu i dinamičnu interpretaciju ovog procesa u nedavno objavljenoj knjizi: *History on Trial*, Harper Perennial: New York, 2995.

¹¹ Vidi: BBC News, Europe, 20.2.2006. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4733820.stm> (pristupljeno 19.10.2007)

nistri unutarnjih poslova i pravde EU izjavili su u deklaraciji da pravila defini-
raju kao zločin "podsticanje mržnje i nasilja, negiranje ili trivijalizaciju
zločina genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina". Nadalje ističu
da će nova pravila širom EU, koja određuju samo minimalne standarde za
borbu protiv rasizma i ksenofobije, pokriti samo genocide koje prepoznaju
statuti Međunarodnog kaznenog suda. Nacrtom novih pravila od državnih
pravosuđa unutar EU traži se da kazne one koji "javno opraštaju, poriču, ili
oštro trivijaliziraju počinjene genocide, zločine protiv čovječnosti i ratne
zločine" koje prepoznaje i definira Međunarodni krivični sud.¹²

U velikom broju zemalja EU poricanje holokausta je već kažnjivo, međutim
postoje značajne razlike u predviđenim sankcijama za ovo kršenje. Pa tako
najveću propisanu kaznu za negiranje zločina ima Austrija, od šest mjeseci
do 20 godina zatvora. U Litvaniji je najviša kazna deset godina, u Njemačkoj
i Rumuniji pet, u Italiji je najmanje kazna tri, a najveća četiri godine. Češka
negiranje zločina kažnjava maksimalno sa tri godine, kao i Poljska i Slovačka,
dok je u Francuskoj najveća dvije godine zatvora.¹³

Zakon protiv „poricatelja“ i u Bosni i Hercegovini?

Bez kontraverze nije prošao niti zahtjev poslanika Ekrema Ajanovića da Pri-
jedlog zakona o zabrani negiranja, minimiziranja, opravdavanja ili odobra-
vanja holokausta i zločina genocida bude razmatran po hitnoj proceduri.
Ovaj zahtjev na posljednjoj sjednici Predstavničkog doma Parlamentarne
skupštine BiH nije dobio potrebnu dvotrećinsku većinu te je vraćen u re-
dovnu proceduru.

Ajanović pak smatra da je obaveza države da donese taj zakon po UN kon-
vencijama: "Kad tad će Parlament morati usvojiti taj zakon. Sjećam se slike i
natpisa *Nož-Žica-Srebrenica* koju su nosili navijači Borca prilikom utakmice
sa Sarajevom, u Banjoj Luci. Time se faktički htjelo dati do znanja da takvo
nešto još postoji, da je legitimno... Kako neko može veličati genocid i ubist-
vo desetina hiljada ljudi?! To treba da bude krivično djelo kao i u drugim

¹² Associated Press, (2007) „Zatvorska kazna za negiranje holokausta“ *Danas*, 21-22. april 2007. <http://www.danas.co.yu/20070421/evropa1.htm> (pristupljeno 11.9.2007.)

¹³ Prijedlog zakona o zabrani negiranja, minimiziranja, opravdavanja ili odobravanja holokau-
sta i zločina genocida u Skupštini Bosne i Hercegovine

zemljama - 29 zemalja je već usvojilo takav zakon".¹⁴ Ajanović je također istakao da sličan zakon ima jedanaest europskih zemalja, a zabranu negiranja holokausta su svojom rezolucijom usvojile Ujedinjene nacije, čija je članica i BiH. Srpski poslanici spram ovog Zakona nemaju sasvim negativan stav. Član Komisije Lazar Prodanović (SNSD) misli da Zakon nije dobro napisan i da bi ga trebalo doraditi nadležno ministarstvo. "Uz uvažavanje kolege Ajanovića, smatram da je prijedlog nekvalitetno urađen", kazao je.

On i SNSD ne osporavaju potrebu usvajanja Zakona koji će kazniti negiranje genocida, ali u skladu s presudom Međunarodnog suda pravde koja je, podsjetio je, genocid locirala u Srebrenici. Presudu, smatra, treba prevesti, a Zakon kvalitetnije napisati.¹⁵

U Zakonu koji se sastoji od tri člana, predložena je zatvorska kazna od osam dana do tri godine, osim za višestruke kršitelje, za koje je minimalna kazna šest mjeseci. Novčane su kazne od hiljadu do deset hiljada maraka, a građani koji više puta počine isto djelo, moraće platiti najmanje pet hiljada maraka.

Nadalje Zakon predviđa da će, onaj ko distribuira ili na drugi način učini javnosti dostupnim, kroz kompjuterske, medijske, elektronske ili druge sisteme materijal koji negira, znatno minimizira, pokuša opravdati ili odobrava navedene zločine, biti kažnjen kaznom zatvora u trajanju do tri godine ili sa novčanom kaznom u iznosu između 1 000 i 10 000 kovertabilnih maraka, a višestruki počinioci kaznom zatvora između tri mjeseca i tri godine i sa novčanom kaznom između 5 000 i 10 000 konvertabilnih maraka.

Javnost presude predviđena je posljednjim članom. Obavješćavanje javnosti će se postići kroz objavljivanje presude u cjelini ili djelomično u sredstvima javnog informiranja, pri čemu će troškove objavljivanja snositi osuđeni.

Pravni stručnjaci tvrde da ovaj Prijedlog zakona ima mnoge manjkavosti u svojim formulacijama te da kao takav ne odgovara našem krivičnom siste-

¹⁴ B. B.(2007) „Kako neko može veličati genocid?“ *Dani*, br. 522, http://www.bhdani.com/default.asp?kat=fokc&broj_id=522&tekst_rb=3 (pristupljeno 12.9.2007.)

¹⁵ Omeragić, A. (2007) „Poslanici iduće sedmice opet o spornom zakonu“ *Oslobođenje*, 12. 09. 2007. http://www.oslobodjenje.com.ba/index.php?option=com_content&task=view&id=50651&Itemid=44 (pristupljeno 13.9.2007.)

mu.¹⁶ Recimo, određen je minimum kazne u trajanju od 8 dana, a prema našem krivičnom zakonu, minimalna kazna zatvora je "mjesec dana".¹⁷ Nadalje, autor prijedloga ne koristi formulacije koje bi bile adekvatne našem krivičnom zakonodavstvu. Tako na primjer, u Prijedlogu zakona za određivanje zločina koristi se riječ "priznat", bez navođenja šta to zapravo podrazumijeva, odnosno, od kojih državnih ili međunarodnih institucija zločin treba da bude „priznat“ da bi njegovo negiranje moglo biti sankcionirano ovim zakonom.

Naši sugovornici sugeriraju da bi umjesto izraza „priznatog zločina“, trebalo da stoji da je zločin "utvrđen kroz pravosnažne presude".¹⁸ Recimo, genocidom je na Međunarodnom sudu pravde i Međunarodnom krivičnom sudu za zločine počinjene na području bivše Jugoslavije, okarakteriziran zločin u Srebrenici u julu 1995. godine. Međutim, na njemačkom Saveznom sudu, u slučaju Jorgić kao genocid je okarakteriziran zločin koji je počinio Nikola Jorgić na području Doboja tokom 1992. godine. Jorgić je osuđen na kaznu doživotnog zatvora, a žalbu na presudu, u kojoj se pored dužine kazne žalio i na kvalifikaciju zločina kao genocid, uputio je Evropskom sudu za ljudska prava. U maju 2007. godini Evropski sud za ljudska prava odbio je Jorgićevu žalbu, time potvrdivši da je riječ o genocidu. Stoga, izuzetno je važno precizirati koje presude međunarodnih sudova će biti mjerodavne u kvalificiranju zločina.

Dodatna manjkavost u Prijedlogu zakona jeste i kvalifikacija djela opravdanja genocida kao „pokušaj opravdavanja“. Naime, to jednostavno nije pravno održiva formulacija budući da se u svakom krivičnom postupku cijeni umišljaj izvršioca, te bi umjesto toga trebalo da stoji formulacija "pravda" ili "odbrava". Zatim, pojam "višestruki učinitelj" je nejasan. Ova odredba ne treba da stoji jer se višestruki povrat cijeni kao otežavajuća okolnost zbog čega je potrebno predvidjeti veću kaznu.

Također, u Prijedlogu se neprecizno propisuju novčana i kazna zatvora, te je nejasno da li su određene alternativno ili kumulativno.

¹⁶ Informacije iz intervjua sa advokatima Vasvijom Vidović i Goranom Varunekom

¹⁷ Prema mišljenju advokaticke Vidović kazna od 8 dana do 3 godine je neadekvatna, tako da prema njoj odgovarajuća kazna bi bila kazna zatvora od 3 mjeseca do 3 godine. Naravno uz mogućnost da ovakva kazna bude ublažena u smislu Zakon o krivičnom postupku-a ali to ne treba da stoji u ovom Zakonu.

¹⁸ Isto

Iz svega navedenog proizilazi da autor Prijedloga zakona prilikom njegovog stvaranja nije uzeo u obzir naše postojeće krivične propise, tako da zbog toga ovaj prijedlog predstavlja "strano tijelo" i kao takav, ukoliko ne bi došlo do izmjena, teško može biti primjenjiv u praksi. Ovo je još jedan primjer da ne možemo samo "kopirati" tuđe zakone u svoj pravni system već prilikom kreiranja moramo uzeti u obzir naš pravni sistem i okvire koje on određuje.

Budući da će Prijedlog ovog zakona razmatrati Ustavotvorna komisija Predstavničkog doma Parlamenta Bosne i Hercegovine kao i Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku odnosno da će u narednim danima započeti redovni postupak usvajanja zakona, ostaje nam da vidimo da li će Bosna i Hercegovina dobiti zakon kojim će se pokušati postići pomirenje sa prošlošću i utišati glas onih koji negiraju, minimiziraju, odobravaju i opravdavaju počinjene zločine.

Kad je u pitanju navodni problem između slobode govora i krivičnog sankcioniranja poricanja genocida, najbolji odgovor dala je Deborah Lipstadt, koja je, kao što smo već naveli bila protiv kazne zatvora za poznatog poricalja Davida Irvinga.

Profesoricu Lipstadt smo intervjuirali u vezi sa Prijedlogom zakona o zabrani negiranja, minimiziranja, opravdavanja ili odobravanja holokausta i zločina genocida, koji je trenutačno u proceduri Skupštine Bosne i Hercegovine. Zanimalo nas je da li Deborah Lipstadt smatra da bi krivično sankcioniranje „poricatelja“ u Bosni i Hercegovini bilo napad na „slobodu govora“. Njen odgovor kojim zaključujemo ovaj tekst poučan je za sve dalje rasprave o tome da li je potrebno sankcionirati poricanje genocida u Bosni i Hercegovini. Lipstadt je odgovorila:

„Ja često kažem da, kad je u pitanju holokaust, Njemačka i Austrija su poseban slučaj. Isto je sa Bosnom, jer je tamo genocid izvršen nedavno. Dakle, kada kažem da se „poricatelji“ ne trebaju krivično goniti onda mislim da to nije potrebno u zemljama u kojima se ta vrsta govora ne koristi da inspiriše ponovno nasilje. I stoga, kad je u pitanju Bosna i Hercegovina i slična mjesta, moram napraviti izvjesne ustupke u odnosu na moj stav u kojem zagovaram neprikosnovenu slobodu govora. Ja naime, imam luksuz da govorim iz zaštićenog okruženja gdje nema opasnosti od ponavljanja genocida. U Bosni je drugačije. Genocid je tamo nedavno izvršen. Ali ovo što govorim ne odnosi se samo na Bosnu i Hercegovinu. Smatram da je poricanje genocida potrebno zakonski sankcionirati u svim zemljama, u kojima je genocid ne-

avno izvršen i u kojima postoji mogućnost od ponavljanja genocida, te gdje „poricanje“ služi u svrhu širenja mržnje i inspirisanja na nasilje.“¹⁹

¹⁹ Email intervju sa Deborah Lipstad, 24.septembar 2007.

Literatura

- Brunetau, Bernard *Stoljeće genocida*, Politička kultura, Zagreb, 2005.
- BBC News, Europe, 20.2.2006.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4733820.stm> (pristupljeno 19.10.2007)
- B. B.(2007) „Kako neko može veličati genocid?“ *Dani*, br. 522, preuzeto dana 12. 09. 2007. sa
http://www.bhdani.com/default.asp?kat=fokc&broj_id=522&tekst_r b=3
- Fein, Helen „Civil Wars and Genocide: Paths and Circles“, *Human Rights Watch*, April-June, New York, 2000.
- Hitchcock, K.Robert; Tara M. Twedt, „Physical and cultural genocide of various indigenous peoples“ u Samuel Totten, Willia, S.Parsons iand Israel W. Charny (eds). *Century of Genocide: Eyewitness Accounts and Critical Views*. Garland Publishing: New York, 1997.
- Jakobs, L.Steven „Historical Revisionism Versus Holocaust Denial“ u Israel W. Charny *Encyclopedia of Genocide*, ABC-CLIO: Oxford, 1999.
- Lipstadt, Deborah *History on Trial*, Harper Perennial: New York, 2005.
- Omeragić, A. (2007) „Poslanici iduće sedmice opet o spornom zakonu“ *Oslobođenje*, 12. 09. 2007.
http://www.oslobodjenje.com.ba/index.php?option=com_content&task=view&id=50651&Itemid=44 (pristupljeno 13.9.2007.)
- Rubinstein, L. Richard *The Age of Triage: Fear and Hope in an Overcrowded World*, Boston: Beacon Press, 1983.
- Stanton, Gregory „Eight Stages of Genocide“, *Human Rights Watch*
<http://www.genocidewatch.org/eightstages.htm>. (pristupljeno 29.3.2007.)
- Stånard, David *American Holocaust: The Conquest of the New World*, Oxford University Press, Oxford, 1993.

Intervjui:

- Deborah Lipstadt, email intervju, 24.9.2007.
- Vasvija Vidović, email intervju, 10.9.2007.
- Goran Varunek, intervju obavljen u Sarajevu 8.9.2007.